

Μνήμων

Τόμ. 5 (1975)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

Τ Ο Μ Ο Σ Π Ε Μ Π Τ Ο Σ

JOHANNES KODER : "Ένα αγνώστο νομικό χειρόγραφο από τη Μάνη
 • ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΗ : "Η Πάτρα όπως την είδαν οι περιηγητές από
 το 1204 ως το 1500 • Α. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ : "Ένα χειρόγραφο από το
 Μελένικο στη Βιβλιοθήκη John Rylands του Μάντσεστερ • ΕΛΕΥΘΕ-
 ΡΙΟΣ Π. ΑΛΕΞΑΚΗΣ : "Η δομή της ελληνικής οικογένειας στη Θράκη
 • ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΗΣ : "Ανέκδοτα κείμενα γύρω από το Κίνημα της
 6ης Μαρτίου 1933 • ΕΥΤΥΧΙΑ Δ. ΛΙΑΤΑ : Μαρτυρίες για την πτώση
 τ' Αναπλιού στους Τούρκους (9 Ιούλη 1715) • ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ :
 "Ο Καλαβρυτινός δάσκαλος Γρηγόριος Ίωαννίδης και η Βιβλιοθήκη του
 • ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΛΟΥΚΟΣ : "Ο Μακρυγιάννης προσφέρει στη βασίλισσα
 της Αγγλίας Βικτωρία τις εικονογραφίες του Εικοσιένα • ΒΙΒΛΙΟΓΡΑ-
 ΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1974.

Α Θ Η Ν Α 1 9 7 5

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ

JOHANNES KODER

doi: [10.12681/mnimon.353](https://doi.org/10.12681/mnimon.353)

Βιβλιογραφική αναφορά:

KODER, J. (1975). ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ. *Μνήμων*, 5, 1–6.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.353>

JOHANNES KODER

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ *

Τὸν Μάιο τοῦ 1975, μετὴν εὐκαιρία μιᾶς ἐκδρομῆς στὴ χερσόνησο τῆς Μάνης, ἐπισκέφτηκα τὴν ἐρειπωμένη μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς Καταφυγιώτισσας, ποὺ βρίσκεται σὲ μιὰ ἀληθινὰ μαγευτικὴ θέση, στὴ βόρεια πλαγιά τοῦ ὄρους Μακρυλάκκωμα, περὶ τὰ 15 χμ. ΝΔ ἀπὸ τὸ Γύθειο¹. Ἀπὸ τὸ μοναστήρι αὐτὸ σώζονται σήμερα τὰ ἐρείπια τοῦ περιβόλου του καί, σὲ κακὴ κατάσταση, τὸ καθολικόν, ἓνα ἐπίμηκες κτίσμα χωρὶς νάρθηκα μετὰ ὀκτάγωνο τροῦλλον, ποὺ στηρίζεται στοὺς πλάγιους τοίχους. Μέσα στὴν ἐκκλησίαν, καὶ πίσω ἀπὸ τὸ ξυλόγλυπτο εἰκονοστάσιον τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, βρῆκα ἓνα κουτὶ ποὺ περιεῖχε ἓνα ὡς τώρα ἄγνωστο χειρόγραφο μετὰ συλλογὴ Νομοκανόνων.

Τὸ μοναστήρι τῆς Καταφυγιώτισσας εἶναι τώρα ἰδιοκτησίαν τοῦ κ. Ἀριστομένους Κυριαζάκου, γεωργοῦ ἀπὸ τὸ χωριὸ Δροσοπηγὴ, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν γνώριζε τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κώδικα. Τώρα τὸν ἔχει στὸ σπίτι του καὶ εὐγενέστατα μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸν ἐξετάσω. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχα καιρὸ νὰ μείνω ἐκεῖ γιὰ πολὺ, ὥστε νὰ μελετήσω τὸ χειρόγραφο λεπτομερειακά, ἡ περιγραφὴ μου θὰ εἶναι προσωρινὴ καὶ θὰ περιοριστῇ μόνο στὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Πάντως θὰ δείξω, νομίζω, στοὺς εἰδικούς ὅτι θὰ ἀξίζει ἡ ἐνασχόλησίς τους μετὰ τὸ νέο εὑρημα.

Πρόκειται γιὰ χαρτῶο χειρόγραφο, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀντιγραφὴ, ὅπως ἀναφέρεται στὸν κολοφῶνα τοῦ χειρογράφου, ὁλοκληρώθηκε τὸ 1713. Σ' ἓνα μεμονωμένο ὅμως φύλλον μετὰ σβησμένη ἀρίθμηση, ποὺ βρίσκεται μετὰ τὸ φ. 180, ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη ἐνθύμησις: *εἶναι δὲ ἔτος ,αχ4. - σεπτεμβρίου κ'. τοῦτο τὸ ἔτος καὶ τὸν μῆνα ἐπαράλαβαν οἱ Βενετικοὶ ὄλον τὸν μορέαν*. Καθὼς εἶναι μᾶλλον ἀπίθανον ὁ γραφεὺς νὰ ἄρχισε τὴν ἀντιγραφὴν

* Εὐχαριστῶ τοὺς κ. κ. Σπ. Τρωϊάνο καὶ Α. Μαρκόπουλο, Ἀθήνα, ὡς καὶ Ρ. Ε. Pieler, Βιέννη, γιὰ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις τους.

1. Ἡ περιοχὴ ἀνήκει διοικητικὰ στὸ δῆμο Δροσοπηγῆς (πρῶην Τσεροβάς, πρβλ. Μ. V a s m e r, Die Slaven in Griechenland, Abh. Preuss. Akad. Wiss., phil. - hist. kl. 1941/12, Βερολίνο, 1941, 174) τοῦ νομοῦ Λακωνίας.

τοῦ χειρογράφου τὸ ἔτος 1690 καὶ νὰ τελείωσε τὸ 1713, εἰκάζουμε ὅτι τὸ σημείωμα αὐτὸ ὑπῆρχε στὸ χειρόγραφο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀντέγραψε ὁ κωδικογράφος μας. Ἀλλωστε, ὁ κατάλογος τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινούπολης, ποὺ τελειώνει στὸ ἴδιο φύλλο, φθάνει ἐπίσης μέχρι τὸ 1690, δηλαδή ὡς τὴ δεύτερη πατριαρχία τοῦ Καλλινίκου Β' (1689 - 1693).

Ὁ κώδικας ἔχει διαστάσεις $29,8 \times 22,8$ ἐκ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 228 φύλλα μὲ 25 - 27 στίχους κατὰ σελίδα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἀρκετὰ ἐπιμελημένη μὲ ἀρχικά καὶ ἐπίτιτλα ἐρυθρόγραφα. Γενικὰ ἡ κατάστασή του εἶναι κακὴ, ἰδιαίτερα μετὰ τὸ φ. 180, διότι ἔπαθε καταστροφὲς ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ τὰ ποντίκια.

Τὸ χειρόγραφο περιέχει στὸ πρῶτο μέρος (φφ. 1 - 133) τὴν παράφραση τοῦ Νομοκάνονα τοῦ Μαλαξοῦ καὶ στὸ δεύτερο (φφ. 134 - 228) ἀποσπάσματα ἀπὸ ἄλλες νομικὲς συλλογές. Αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς τοῦ Μαλαξοῦ μὲ ἄλλα νομοκανονικά κείμενα σὲ ἐγχειρίδια ποὺ γράφονταν γιὰ τὶς πρακτικὲς ἀνάγκες ἐπισκόπων μὲ δικαστικὰ καθήκοντα φαίνεται πὼς ἦταν πολὺ συνηθισμένος στὴ Τουρκοκρατία ².

Τὸ περιεχόμενο τοῦ κώδικα :

A) Παράφραση τοῦ Νομοκάνονα τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ

(κεφ. 1 - 383, φφ. 1 - 133)

1α - 17α Πίναξ σὺν θ(ε)ῶ ἀγίῳ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ καὶ βασιλικοῦ νόμου, ἀρχ. (1α) *Περὶ κριτοῦ, ὅτι νὰ εἶναι εἰς ὅλους συμπαθής...*, τελ. (17α) *τέλος τοῦ πίνακος καὶ τῷ θεῷ δόξα ἀμὴν 1713* (πρβλ. Indr. Leg., σ. 637 - 658) ³.

18α - 133β Νόμος ἐκκλησιαστικός τε καὶ βασιλικός, ἀρχ. (18α) *Περὶ κριτοῦ, ὅτι νὰ εἶναι εἰς ὅλους συμπαθής· καὶ νὰ μὴ δὲν πιστεύῃ λόγους τινὸς χωρὶς ἀποδείξεως· κεφάλαιον α̇ Πρέπει τὸν κριτὴν τουτέστη τὸν ἀρχιερεῖαν νὰ μιμεῖται τὸν δίκαιον κριτὴν...*, (πρβλ. Indr. Leg., 659 - 929).

Εἶναι ἀξιοσημείωτο πὼς ὁ Νομοκάνοντας τοῦ Μαλαξοῦ ἀρχίζει ἐδῶ χωρὶς τὸ συνηθισμένο του προοίμιο (πρβλ. π. X. Indr. Leg., 635 - 636).

B) Ἀποσπάσματα ἀπὸ ἄλλες νομικὲς συλλογές

(κεφ. 384 - 618, φφ. 134 - 228)

134α Σύντομος ἐκλογὴ νόμων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν γενομένη

2. Πρβλ. π.χ. τοὺς κώδικες τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, ἀρ. 1400 καὶ 2231 (βλ. Λ. Π ο λ ί τ η, *Ἑλληνικά* 25/1 (1972) 115 - 117 καὶ 28/1 (1975) 161 - 163).

3. Indreptarea Legii 1652, ed. Acad. Republ. Pop. Romîne, Βουκουρέστι 1962.

παρά λέοντος καὶ κωνσταντίνου τῶν σοφῶν βασιλέων· κε(φάλαιον) τπδ’ (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 11)⁴.

134α - 165β Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ «Πόνημα» τοῦ Μιχαήλ Ἀτταλειάτου⁵, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ Προοίμιό του (Περὶ νόμων), ἀρχ. (134α)

Ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων χρόνων ὅτε ταῖς ὑπαταίαις τὸ τῶν ῥωμαίων ἐπὶ-
κοον διηυθύνετο, οὐχὺπῆρχον ἔγραφοι νόμοι ἀλλὰ ἀγράφως οἱ πλείο-
νες ἔκειντο. Ὑστερον δὲ ἐκλεγέντες δέκα ἄνδρες ὧν ἦρχεν ἅπιος κλαύ-
διος συναγαγόντες τὰ τῆς ῥώμης νόμιμα σποράνδῃ γραφέντα ἐπετέλεσαν

5 τὸ δωδεκάδεκτον καὶ μεταπεμπόμενοι καὶ ἀπὸ ἀθηνῶν οὕς ἦχον νό-
μους ἐκτεθειμένους παρὰ τοῦ σόλωνος καὶ τοῦ δράκοντος ἐρανισάμε-
νοι (πρβλ. Ἀτταλ. Προοίμ. α’ - β’ καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 1 - 2).

Εἴτα ἐλθόντες τινὲς σοφοὶ ὧν ἦρχε γάϊος ἐτέρας νομοθεσίας προσεπε-
τεθήκασιν μετὰ δὲ τούτους διάφοροι βασιλεῖς διατάξεις συνεγράψαντο ὡς
10 ἐδόκει αὐτοῖς συμφέροντας τῇ πολιτείᾳ. Χρόνοις δὲ ὕστερον ἰουστινια-
νὸς ὁ βασιλεὺς τὰς διεσπαρμένους ἐκθέσεις συναγαγὼν καὶ σοφῶς ἰδιο-
ρρυθμίσας ἐν πεντήκοντα βιβλίοις ἀνήγαγε δίγιστα ταῦτα καλέσας (πρβλ.
Ἀτταλ. Προοίμ. γ’ - ε’ καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 3 - 4).

Τελευταῖος δὲ πάντων λέων ὁ σοφὸς σκοπήσας καὶ συνάψας τὰ διε-
15 στῶτα εἰς ἓν συνεκεφαλαίωσε ἐν ἑξ τεύχεσιν καὶ ἐν βιβλίοις ἐξήκοντα.
Καὶ μετὰ τούτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικοὺς < μὲν > νόμους οὐκ
ἐξέθεντο, νεαρὰς δὲ καὶ διατάξεις καὶ χρυσοβούλους λόγους, εἰς ἃ δέον
ἡγήσαντο, πεποιήκασιν. καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἐν συντόμῳ...
(πρβλ. Ἀτταλ. Προοίμ. ς’ καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 6 - 8).

Τελ. (165α) εἰ δὲ πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εὐρεθῶσιν κατὰ τὸν (165β)
τῶν προσώπων ἀριθμὸν μετὰ τὸν ἢ κληρονομία διαιρεθήσεται (πρβλ.
Ἀτταλ. LIV 8 καὶ Ἰουστινιανοῦ Νεαρ. 118, 2).

165β - 171β Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Νόμο Γεωργικὸ καὶ τὸν Ἀρμενό-
πουλο, ἀρχ. (165β) Χρὴ τὸν γεωργὸν ἐργαζόμενον τὸν ἴδιον ἀγρόν, εἶναι
δίκαιον καὶ μὴ παρορίζει αἰλακας τοῦ πλησίον... (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II
65), τελ. (171β) οὐδείς δύναται τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος πρὸ
τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἐν αἷς πενθοῦσιν, ἐνάγειν ἢ παρενοχλεῖν· τὰ γὰρ πρᾶττό-
μενα πρὸ τῶν θ’ ἡμερῶν παρὰ τῶν πενθούντων οὐκ ἔρρωνται (πρβλ. Ἀρμε-
νόπ. V, 13, 1 καὶ Ἰουστινιανοῦ Νεαρ. 115, 5, 1).

171β - 173α (;) Ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς Στρατιωτικοὺς Νόμους, ἀρχ.
(171β) Οἱ ἐπ’ ἀτιμία ἐξοιασοῦν αἰτίας ἐκπεσόντες τῆς στρατείας, οὐδὲ μίαν

4. I. - Π. Ζέπου, Jus Graecoromanum, τ. II, Νομοθεσία Ἰσαύρων καὶ Μακεδόνων, Ἀθήνα 1931.

5. Μιχαήλ τοῦ Ἀτταλειάτου, Ποίημα Νομικόν, ἐκδ. I. - Π. Ζέπου, τ. VII, 415 - 497, πρβλ. καὶ Konstantin Harmenopoulos, Manuale Legum sive Hexabiblos, ed. G. E. Heimbach, Λειψία 1851.

τιμὴν δύνανται ἔχειν ἢ πράττειν (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 76), τελ. κολοβ. (172β) ἐὰν δὲ εὗρη ζῶων ἢ ἄλλον εἶδος μικρὸν ἢ μέγα, καὶ μὴ φανερώσῃ αὐτό, καί... (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 79).

Τὰ φύλλα 173 καὶ 174 λείπουν.

173α (;) - 180α Ἀποσπάσματα ἀπὸ τοῦς Ναυτικούς Νόμους, ἀρχ. κολοβ. (175α)... μετὰ δὲ ὁκτὼ ἔτη συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι ἢ πυρκαϊάν, ἢ διαρπαγὴν βαρβάρων, τῶν τόκων διάλυσιν γενέσθω κατὰ τὸν ῥόδιον νόμον... (πρβλ. Ashburner 4 καὶ Βασιλ. LIII, Appendix)⁶, τελ. (180α) ὁ ἰδιωτικὸν φορτίον ἐπιτιθεῖς τῷ δημωσίῳ καὶ ἀναγκάζων ἐπιτοῦτο τὸν ναύκληρον, μὴ μόνον ζημιούσθω, καὶ ἐπὶ τὸ ναυάγιον κινδυνεύτω, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς τιμωρεῖσθω. τέλος τοῦ ναυτικοῦ νόμου. (Ashburner 46 - 47, Appendix E).

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀνήκει θεματικὰ στὸ βιβλίον LIII, 1 τῶν Βασιλικῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο σώθηκαν ὡς τώρα μόνον λίγες παράγραφοι, καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ λατινικὸ κείμενο τοῦ Κώδικα τοῦ Ἰουστινιανοῦ XI, 57.

180β - 227β Διάφοροι χρονολογικοὶ πίνακες καὶ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ νομοκάνονες, ἀρχ. (180β) Ἐκλογὴ ἀπὸ τῶν χρονικῶν διαστημάτων ἀπὸ μιᾶς ὥρας καὶ ἡμέρας ἕως ἑτῶν ἑκατόν. Τὸν ἐνιαυτὸν ἀριθμοῦμεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν... (Ἐκλογὴ ἀπὸ τῆς «Ροπές», πρβλ. I. - Π. Ζέπου III, 277).

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ κώδικα εἶναι σὲ πολὺ κακὴ κατάστασις. Τὰ φύλλα εἶναι ἀνακατωμένα καὶ ἡ γραφὴ, ἰδιαίτερα τῶν ἀριθμῶν στὴ σελιδοποίηση, ἔσβησε ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Μερικὰ φύλλα εἶναι καταφωγμένα ἀπὸ τοὺς ποντικούς ἐνῶ ἄλλα ἔχουν καταστραφῇ.

228α Κτητορικὸ καὶ χρονολογικὸ σημεῖωμα :

Τὸ παρὸν νόμιμον ἐγράφη μὲν μετὰ πόνου πολλοῦ² διεξόδου δὲ καὶ δαπάνης τοῦ θεοφιλεστάτου λογιωτά³ του τε καὶ θεοπροβλήτου ἐπισκόπου τῆς ἀγιωτάτης ἐπισ⁴ κοπῆς καρνουπόλεως κ(υρίο)ν κὺρ Μακαρίου ἐκ χώρας⁵ κοντούφαρι· ὅποιοι δὲ βουληθῇ ποτὲ τῶν καιρῶν νὰ ἀπο⁶ ξενώσῃ καὶ ἀλλοτριώσῃ αὐτό, ἐκ τῆς ἰδίας ἐξουσίας⁷ τοῦ αὐτοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιερέως χωρὶς θελήσεως καὶ⁸ εἰδήσεως αὐτοῦ εἴη κατηραμένος καὶ ἀσυνχώρητος⁹ ἀπὸ θε(ο)ῦ κ(υρίο)ν παντοκράτορος· καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ὡς ἐ¹⁰ ῥόσυλος παραδοθήσεται· εὗροι δὲ καὶ τὴν ὑπεραγίαν θε(οτό)κον¹¹ μαχομένην

6. W. Ashburner, Νόμος Ροδίων Ναυτικός — The Rhodian Sea Law, Ὁξφόρδη 1909· Basilicorum libri LX. Series A, vol. VII. Textus librorum LIII - LIX edd. H. J. Scheltema - N. van der Wal, Groningen—s-Gravenhage 1974.

7. Cod. Justin. XI, 5 (ed. Krüger 429), «Ne quid oneri publico imponatur» τοῦ χρόνου 395 : «Oneri publico sarcinam privatam ne quis imponat nec audeat portitores frumenti ad suscipiendum onus aliqua necessitate compellere. hoc enim facto atque commisso non in dispendium solum atque naufragii damnum tenebitur obligatus, verum etiam publicae coercitionis experietur vigorem». Πρβλ. Ashburner ἔ. ἄ. 125.

ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἔστω δὲ καὶ ἀφορισ¹² μένος παρὰ τῆς ἀρχιεροσύνης αὐτοῦ· ἔτος τῆς χ(ριστο)ῦ ἐναν(θρωπ)ήσεως¹³ ,αψιγ’ ἐν μηνὶ ὀκτωβρίου κη’¹⁴ οἱ ἀναγινώσκοντες ἔρρωσθε·¹⁵ καὶ ὑπὲρ τοῦ γράφαντος εἵχεσθε·¹⁶ ἔχει μὲν ὁ παρὼν βασιλικὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς νόμος¹⁷ κεφάλαια 618 καὶ φύλλα 228.¹⁸ δόξαν τῷ θεῷ τῷ δόντι ἀρχὴν καὶ τέλος¹⁹ 1713 ὀκτωβρίου 28.

Πρόκειται λοιπὸν γιὰ τὸν Νομοκάνονα τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Καρυούπολης. Τὰ ἐρεῖπια τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ βρίσκονται κοντὰ στὸ σημερινὸ χωριὸ Βαχό, τρία περίπου χμ. δυτικὰ ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Καταφυγιώτισσας, ὅπου βρισκόταν ὡς τώρα ὁ κώδικας. Ἡ ἐπισκοπὴ τῆς Καρυούπολης ἀνῆκε στὴ μητρόπολη τῆς Λακεδαιμόνος καὶ γιὰ πρώτη φορὰ τεκμηριώνεται στὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 15ου αἰῶνα⁸. Ὁ ἐπίσκοπος Μακάριος δὲν ἦταν ὡς τώρα γνωστός⁹· ἡ πατρίδα τοῦ Κουτούφαρι ταυτίζεται χωρὶς δυσκολία μὲ τὸ σημερινὸ χωριὸ Κουτήφαρι, 26 χμ. ΒΔ τῆς Καλαμάτας.

228β Ποίημα σὲ δεκαπεντασύλλαβους τοῦ γραφέα τοῦ κώδικα. Πρόκειται γιὰ τὸν ἱερομόναχο Ἀγοραστό, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὰ Κύθηρα, ἐνῶ ἡ οἰκογένειά του κατάγεται ἀπὸ τὴ Κρήτη¹⁰.

[Ἐτελει] ὥθη [τὸ] παρ[ὄν] με τοῦ θεοῦ τὴν χάριν
καὶ θέλει λάβῃ τὴν χαρὰν ἐκεῖνος ποὺ τὸ πάρη
γιατὶ ἔχει ἐρωταπόκρισεις ὁμορφαις συνηγμέναις
[μ] ἐ κρίσεις καὶ ἀποφασαίς ἀπλήν φράσιν γραμμένας
5 [Ἐχε] ι κανόνες θαυμαστοὺς καὶ τῶν ζ’ συνόδων
[θει] ὥδω [ν] τὲ ἱεραρχῶν καὶ θείων ἀποστολῶν
[καὶ νόμους] τοὺς πολιτικὸν τῶν πάλαι βασιλείων
πατριαρχῶν ἀποφασαίς τῶν παλαιῶν καὶ νέων
πολλὰ εἶναι ὠφέλιμον εἰς προεστοὺς ποιμένας

8. H. G e l z e r, Ungedruckte und ungenügend veröffentlichte Texte der Notitiae episcopatum, Abh. Bayer. Akad. Wiss., phil. Cl. 21, Μόναχο 1901, 635 (IX, 256 - 259) : Ὁ Λακεδαιμονίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ἀμυκλῶν, τοῦ Καρυουπόλειως καὶ τοῦ Βρεστένης. Πρ. R. J a n i n, Caryopolis, Dict. Hist. Géogr. Eccl. 11 (1949) 1245.— Τὸ χωριὸ ὁμῶς εἶναι πολὺ παλαιότερο· μαρτυρεῖται στὶς ἀρχεὲς τοῦ ἑνατοῦ αἰῶνα, ὅπως δηλώνει ὁ βιογράφος τοῦ Φιλαρέτου τοῦ Ἐλεήμονος Νικήτας «... συνεγραψάμην τὸν βίον αὐτοῦ ἔτους ,ζτλ’ ἐν ἐξορίᾳ ὧν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Καριουπόλει» (πρβλ. M. - H. F o u r m y - M. L e r o y, La vie de S. Philarète, Byzantion 9 (1934) 165, 27 - 29).

9. Πρβλ. Ὁρθοεστυτική καὶ Ἡθική Ἐγκυκλοπαίδεια 7 (1965) 379.

10. Ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ Ἀρχιεῖου Κυθήρων γνωρίζουμε ὅτι ὁ παπᾶς Μάρκος Ἀγοραστὸς (πατέρας τοῦ κωδικογράφου μας ;) βρίσκεται στὰ Κύθηρα τὸ 1680. Βλ. Χρὺσας Ἀ. Μ α λ τ ε ζ ο υ, Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα, Ἐπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπουδῶν 39 - 40 (1972 - 73) 521.

- 10 διατίναι ὠρεώτατον ὁποῦ δὲν τό γε καθ' ἑνας.
Καὶ ἀθὲς νὰ μάθης τίς ἐστὶν ὁ γράφας τὸ βιβλίον,
Ἀγοραστὸν τὸν λέγουσιν ἐκ τῆς νήσου καθύρας.
γέννημα θρέμμα τοῦ νησιοῦ μὰ ἐκ γονέων ξένων
ἐκ τῆς περιήφημον κρητὸς κατὰγεται τῶν γένων
- 15 πάντων ἐλαχιστότερος τῶν ἱερομονάχων
καὶ δέεται καθημερνῶς διὰ ὕγιαν πάντων
καὶ ὅσοι τὰποκτήσεται καὶ ὅσοι τὸ διαβάσται
παρακαλῶ σᾶς δονλοικῶς [ἐμ] ἕνα με θυμάσται.
-